

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/-
CELOLETNO DIN 60/- ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO / OGLASI PO
CENIKU / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 1
RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORTJUNA

VREDNOSTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TISKARNI
ROKOPISI SE NE VRAČAJO
ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČV
JEJO POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 2906

Kdaj bo že bolje?

V prejšnji številki našega lista smo omenili čudno stališče, ki ga zavzemajo nekateri naši listi s svojim molkom o naših razkritjih o delovanju tukajšnjega italijanskega generalnega konzulata. Povdarili smo vzroke, ki po našem prepričanju silijo te naše novine k molku. Kot nekaj odgovor na to našo ugotovitev je priobčil »Narodni dnevnik« z dne 27. februarja uvodnik »Faze ne pomagajo«, ki ga priobčujemo v celoti. »Narodni dnevnik« piše:

Na tem mestu smo že opetovano nastopili proti onim, ki mislijo, da bodo s kričanjem in frazami odpravili nasilja nad brati v Primorju. Pa če prav so ti ljudje doživeli s svojim kričanjem še vedno neuspeh, vendar se še niso odvalili svoji kričavi taktiki. Še vedno velja pri njih načelo, da se patriotizem kaže v sili kričanja in še vedno se udajajo smešni iluziji, da so psovke orožje.

Te dni, ko razburja svet monštrska afera, in ko je velika debata v avstrijskem parlamentu o trpljenju Nemcev v Južni Tirolski zopet razgrnila italijanske naklepe, se zopet pojavlja med nami stremljenje, da bi kričali in upili, mesto da bi delali in s svojo ponosno zadržanostjo utrdili simpatije, ki nam padajo kar z neba.

Predvsem eno, s kričanjem in psovanjem ne pomagamo nikomur, temveč škodujemo le sebi. Ne pomagamo bratom tam preko, ker plačujejo oni račun za psovke, ki padajo tu.

Enako pa tudi ne škodujejo Italijanom, ker so vse naše psovke, vse naše kričeče besede le dobro sredstvo za italijansko propagando proti nam. Evropsko ljudstvo hoče danes mir in zato je proti vsakomur, ki ogroža mir. Zato je tudi proti fašizmu, ki vedno znova s svojim nasiljem in vojni grožnjo razburja svet. Baš vsled tega pa je naša dolžnost, da se absolutno varujemo vsega, kar bi moglo pred svetom diskreditirati našo miroljubnost. Zato so vse iredentistične sanje, vse fantazije o veliki in krvavi osvobodilni vojni samo voda na mlin italijanske propagande in opravičilo za italijansko oboroževanje. Čas bi že bil, da bi naši kričavi patrijoti to spoznali.

Vrhu vsega pa izgledamo s svojim praznim kričanjem pred svetom silno smešni. Take otročje politike se poslužujejo samo nad vse mladi narodi, ki ne poznajo niti abecede iz zunanje politike. Vsi vodilni narodi pa ne govorijo niti tedaj dosti, kadar imajo vso moč za seboj, ker vedo, da se samo z besedami nič ne opravi, kvečjemu, da je bilo s kako besedo povedano preveč. Neodgovor-

no govorjenje je za otroke, za može pa je molk in dejanje. Če pa hočemo, da nas bo svet podpiral — in to moramo hoteti — potem moramo tudi pokazati, da vodimo le politiko, ki je v skladu z dostojanstvom moža.

Mnogo bolje bi zato storili vsi tisti, ki uporabljajo skromno energijo za razne kričave fraze proti Italiji, če bi to energijo, pa naj bo še tako majhna, uporabili za konsolidacijo države. To je edino dejanje, ki more prinesiti rešitev. Seveda pa zahteva tako dejanje požrtvovalnih mož, ki delajo ne zaradi svoje osebe, temveč ki znajo opravljati dolžnost neznanega vojaka.

V tem je ravno znak pravega patriota, da dela za domovino, zaradi domovine, ne pa zaradi sebe. Zato pa tudi samo slabi patrioti delajo senzacijo iz svojega dela in obesa vsak korak na veliki zvoni ter si na podlagi te — vrhu vsega — čenoma nedokazane zasluge — laste priznanje in pravico komandirati nad drugim. Znak pravega patriota pa je, da služi domovini, ne pa da komandira, zlasti pa so v demokraciji dobi taki urzupatorski komandanti odveč.

Vse to so samo stare resnice, toda pri nas še vedno niso prodrle in zato moramo še vedno prenašati razne senzacije z odkritji, ki jih ni in zato tudi vsak debata o našem razmerju z Italijo zaide na nepravilno tir. (Podčrtali mi). Zato se pa tudi konča vsaka afera z Italijo negativno, ker nočemo in ne moremo pogledati na naše odnose s pacifiističnega stališča, temveč le s starega in skoraj premaganega hura-patitov.

Kdaj bo že bolje?

To, na kar smo bili tudi pripravljani, se je zgodilo. Glasilo, če tudi hvala Bogu, majhnega dela našega naroda, je dvignilo proti nam obtožbo. »Narodni dnevnik« je dvignil kamen, ga zalučal v nas ter nas obtožil kot škodljivce naroda in države.

Na čigavo željo in inicijativno je bil napisan ta članek nam bo težko dognati, dasi ne težko uganiti. »Narodni dnevnik« ne obsoja kot kričače, ki so s tem, da so javno pokazali na delovanje zastopnika tuje države pri nas — delovanje, ki je po vseh zakonih kaznjivo in bi bilo v vsaki drugi državi brez dvoma proti krivcem po zakonu postopano. »Narodni dnevnik«, ki pozna abecedo iz zunanje politike, vidi ta naš slučaj v celi zgodovini narodov kot edin in popolnoma osamljen, ki rodi lahko nedogledne posledice. Med tem ko se dotika najnovejšega avstrijsko-italijanskega incidenta, pa pozablja, da je mnogo šibkejša Avstrija po svojem najvišjem predstavniku

in z vsem svojim časopisnim aparatom, ravno s svojim glasnim krikom opozorila ves svet na zločinsko igro Italije ter s tem kričanjem dosegla, da so pričeli vsi narodi gledati delo Italije v pravi luči. Prepričani smo, da bi bilo to kričanje še mnogo glasnejše, ko bi se v Avstriji dogodil mednarodni škandal, kot se je v Ljubljani, prepričani pa smo tudi, da bi se težko našel en časopis, ki bi se upal pisati na način kot je storil to »Narodni dnevnik«.

»Narodni dnevnik« se spoditika nad psovkami, ki padajo ali naj bi padale na račun Italije oziroma njenega predstavnika, o čegar delovanju smo poročali. V teh poročilih je bila samo ena psovka — če je bila to psovka za njega kot Italijana — in to je »špijon«. Ker pa smo gospodu generalnemu konzulu z dokumenti dokazali špijonažo, smo bili tudi upravičeni označiti ga s to »psovko« in tudi nikdar v bodoče za tako delo ne bomo iskali drugega izraza, pa najsi bo prizadeti plemenite ali plebejske krvi.

»Narodni dnevnik« ve prav dobro, da naša razkritja niso bila priobčena tisti dan, ko smo prejeli dokumente, iz česar sledi, da njih objavljenje ni bilo nepremišljeno ali v želji ustvariti senzacijo, temveč smo zasledovali pri tem popolnoma določen cilj, za katerega se nam je zdel ta čas najbolj primeren. Ne moremo pa zato, če ne odgovarja čas gospodi okrog »Narodnega dnevnika« in matic radikalije v Beogradu. Tudi ne čutimo prav nobene dolžnosti vprašati za mnenje radikalno partijo, kot si to mogoče želi »Narodni dnevnik«. S tem pa, da smo brezobzirno ravnali po svoji vesti in

prepričanju ter si povečali nenaklonjenost radikalne gospode, smo ravnali dovolj v skladu z dostojanstvom moža že iz razloga, ker se v polni meri zavedamo sredstev, ki jih uporabljajo radikalni vladinovci proti onim, ki delajo proti njihovim interesom. Prikrita namigavanja, da je vse naše delo posvečeno osebnim interesom, nas ne razburjajo prav nič in so nam popolnoma razumljiva, ker vemo, da je treba pri belem dnevu z lučjo iskati v radikalnih vrstah moža, ki ima razumevanje za idealizem.

Da je radikalna gospoda v Beogradu slepa in gluha za vse zločine, ki jih vrši Italija po svojih oficijelnih in neoficijelnih zastopnikih nad našim narodom v Primorju, smo imeli priliko občutiti že nešteto krat. Popolnoma neverjetno pa se nam je zdelo tako stališče pri slovenskih radikalih, pri katerih bi človek pričakoval vsaj nekoliko večje razumevanje za brate onostran meje. Če danes trdi »Narodni dnevnik«, da je mogoče pogledati na naše odnose s pacifiističnega stališča, je doprinesel s tem dokaz, da se politika slovenskih radikalov tudi v tem oziru popolnoma krije s politiko velesrbskih državnih krmilarjev, ki baš v teh dneh pripravljajo nettunske konvencije.

»Narodni dnevnik« nam očita, da ne znamo vršiti delo neznanega vojaka. To trdi list, v katerega zlivajo svojo politično modrost slovenski radikalni prvaki. Vprašamo »Narodni dnevnik«, kako si on zamišlja delo neznanega vojaka? Ali sta po njegovem mnenju vršila tako delo pred nedavnim časom dva ugledna slovenska radikalna prvaka, ko sta

intervenirala na pristojnem mestu za človeka, ki je bil od sreskega poglavarja izgnan kot državni nevarni element, kateremu je bila dokazana stalna veza z italijanskim konzulom in za katerega je — da je imela detelja tri peresa — zastavil ves svoj vpliv tudi g. generalni konzul marchese Gavotti sam. Ali si predstavljajo »Narodni dnevnik« delo neznanega vojaka na ta način, da se preskrbi takim elementom izkaznico radikalne partije, ki razveljavlja odloke političnih oblasti.

Med listinami g. gen. konzula se nahaja lastnoročna opazka k konfidentskemu poročilu: »Podatke sem prejel od uglednega slovenskega radikalca.« Ali je po mnenju »Narodnega dnevnika« to, delo neznanega vojaka?!

Pri svojih razkritjih smo se dosledno izogibali vsakemu poročilu, ki bi se moglo v naši javnosti izrabljati v strankarsko politične svrhe. Ker pa je »Narodni dnevnik« kot akreditiran zagovornik evangelija radikalne partije smatral za svojo dolžnost vzeti v zaščito predstavniška države, ki dnevno vrši ono stran meje nad našim narodom najbrutalnejše zločine, kateremu se je dokazala špijonaža, ter pri tej priliki udariti po nas, smo prisiljeni staviti mu to vprašanje.

Odgovor na to vprašanje pa bo razjasnilo tudi »Narodnemu dnevniku«, zakaj konča vsaka naša afera z Italijo negativno, zakaj so interesi našega naroda v zasedenem ozemlju zastopani tako, da je potreba ljudi, ki bodo znali uničiti plevel doma in bo njih nastop v zunanjem svetu v skladu z dostojanstvom moža.

„Primorje“.

Začnimo z vprašanjem: Bi bilo mogoče, da elitni sporni klub v Inomestu, kojega člani so po večini iz zasedene Južne Tirolske in ki nosi ime »Brenner«, povabi na svojo reprezentativno zabavo inomoškega konzula?

Kdor pozna Nemce, bo dal samo en odgovor: Nikoli nikjer na svetu ne bi nemški iredentisti vabili na svojo zabavo zastopnika tiste države, ki sistematično, brutalno ubija nemški življenj na Južnem Tirolskem!

Elitni sporni klub »Primorje« pa si je štel v častno dolžnost, da povabi na svojo zabavo italijanskega konzula markiza Gavottija ostantativno v dnevih, ko so se proti zlahtnemu gospodu iznesle obdolžitve, ki nepobito dokazujejo konspirativno špijonsko delovanje imenovanega gospoda zoper našo državo in zoper naš narod. Primorci hočejo očividno rehabilitirati za »svojega« konzula in mu omogočiti daljši obstanek v Ljubljani. Gospod markiz bo gotovo

poslal svojim »vikšim« na ogled povabilo elitnega društva »Primorje«, navedel bo, kakšni odlični Slovenci so se obenem z njim udeležili zabave in poudaril: nihče se ni škandaliziral, vsem je bilo všeč, da sede v družbi tako otmene in aristokratskega diplomata.

Zalostno spričevalo za narodno zavednost odbora »Primorja«, žalostno spričevalo za naše občinstvo, ki je brez protesta ostavilo to sramoto. Govorji se, da imajo »Primorci« s svojo pretirano uljudnostjo in pozornostjo do italijanskega konzula skrito in pobožno željo, da jim bo markiz milostno izdal vizum, ki ga je doslej odrekal. V interesu teh par vizumov, je »Primorje« napravilo ta sramotni korak in postavilo poštene obiskovalce zabave v neprijetni položaj, da sede morda pri isti mizi s človekom, kojega špijonsko delovanje proti nam je nad vsak dvom dokazano!

Odbor »Primorja« ima zelo lak-

sne pojme o narodnem ponosu, imel pa je zadosti brezobzirnosti, da svoje goste izpostavi neprijetnemu dotiku človeka, ki je sama njegova prikazen koncentrirano izzivanje, ne glede na ostudno njegovo nedavno razkrinkano delovanje.

Morali bomo odslej »Primorje« ocenjevati s tega novega vidika in ne bo naša krivda, ako bomo morali svojo neugodno oceno razširiti s »Primorjancev« na — Primorce. V našem listu smo zadnjič objavili protest dalmatinskih akademikov, ki ga neki drugi list ni prinesel iz edinega razloga, ker protestujoči zastopniki niso bili imenoma podpisani za skupino, v koje imenu so podnesli svoj protest. Uvažujemo ozir do zakona o štampi in popolnoma razumemo odklonitev. Mi pa nismo imeli povoda odkloniti protestne izjave dalmatinskih akademikov, ker smo v srečnem položaju, da vsak čas lahko dokumentarno dokazemo vse obsodbe vredno de-

LISTEK.

R. A. REISS:

Potrebno edinstvo.

Članek je pred letom napisal znani prijatelj našega naroda in profesor na lausanski univerzi g. R. A. Reiss za ortjunaški list »Jugoslavija«, ki je tedaj izhajal v Skoplju. Podajam ga v prevodu radi njegove aktualnosti in ker izraža vsa čustva onih, ki so stali rano ob rami z našimi heroji v najtežjih borbah za svobodo.

B. Z.

Pri kraju februarja smo. Zunaj je mraz in sever brije, da mi je celo v zakurjeni sobi hladno. Gledam skozi okno in ne vidim drugega kot golo dreve, iz katerega niti en nov poplek 'ne naznaja bližnje pomladi. Priroda je često ogledalo človekovega duševnega stanja. Utrujen se obračam in instinktivno mislim na druge, ki že deset let spe ne vzdradno spanje dolj na jugu. Zavi-

dam jih. Njihove oči niso zrle v mirno idilično življenje in niti poleti niso imeli tako tople sobe kot jo imam jaz pozimi. Spali so v ledenih rovih in gledali granate, ki so eksplodirale nad njimi in smrt, ki se je plazila proti njim. A vkljub temu jim je bilo toplo in njihove oči so žarele v neki čudoviti svetlobi. Zakaj je bilo toplo njim, ki so bili namenjeni smrti in zakaj je mraz meni, ki živim v dobi miru? Vem to in povedal vam bom, prijatelji moji.

Mojim drugom pred desetimi leti je bilo toplo, ker so bila njihova srca polna idealov in oči polne nad. Vedeli so, da bodo padli pred uresničenjem teh idealov, toda njihova nada jim je dokazovala, da bo iz njihove plemenite in rdeče krvi vzrastlo to, kar je bilo za prednike le diven sen: zora bratske Velike Jugoslavije, v kateri bodo zbrani vsi bratje v en narod. Ta nada in ta sigurnost sta jim ogrevala srca in ko so ležali mrtvi, zadeti od neprijateljske kroglice, so bile njihove oči vedre in ustne so izražale najlepši na-

smeh, ker so izpolnili svojo dolžnost do domovine...

Vsem nam, ki smo preživeli to borbo, je bilo toplo pri srcu, ker smo delili ideale in nade z mrtvimi drugovi, kojih mali leseni križi trlene pozabljene od današnje generacije, pod snegom in dežjem vzdolž jugoslovenske Golgote od pričetka naše prestolice in do skrajnih mej jugoslovenskega Macedonije.

Toda danes nam je hladno, ko vidimo, da se naše sanje niso izpolnile in ko se bojimo, da je bila zastoj smrt naših drugov. Bratje so sicer res službeno združeni v eno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, v kateri pa ne vladajo svoboda, enakost in bratstvo. Egoizem je kot gnusen račun materializma uničil glas krvi. Tujec sem za vas, a vendar boril sem se za vašo svobodo in za vaše edinstvo. Dopusite mi torej, da vas imenujem svoje prijatelje in vam zakličem:

Prijatelji, ne pozabite na svoje mrtve, ki leže po ravninah Mačve, po pustih vrhovih Macedonije, v njihovih globinah morja in pod snegom

albanskih gora. Padli so za vas, da bi vi postali srečni in da bi bila vaša zemlja končno svobodna. Tudi drugi so še, katerih duše pričakujejo, da njihova žrtev ne bo zastoj. To so vsi oni, ki so se žrtvovali za najsvetejše ideale in so poginili za svobodno Jugoslavijo pod turškim in avstro-ogrskim mečem.

Vi ste en narod. Vi ste bratje, toda kot v vsaki družini ima vsak od teh bratov svojo lastno individualnost. Spoštujte jo vsi, v kolikor to spoštovanje ni škodljivo skupni Domovini. Zavedajte se, da so vse razlike med nami umetne. Nastale so po volji ljudi, ki so imeli interes na tem, da vas vidijo razcepljene.

Prijatelji, bratje mojih drugov s fronte! Verujte mi vi, ki vam ni bilo dano, da se veselite in trpite z nami na fronti, da oni heroji s solunske fronte, ki so šli v smrt za svobodo, niso poznali razlike med Srbi, Hrvati in Slovenci in so pevaje šli v smrt zanje — za Jugoslovane. Zakaj poslušate danes one, ki zastopajo interese, ki niso interesi vaše Nacije?

Spomnite se, da mnogi, ki danes na ves glas kriče, niso ničesar storili za vašo svobodo in da so se borili v vrstah vaših neprijateljev. Poslušajte glas vaših mrtvih bratov, ki so padli, ker so preveč ljubili svobodo. Ta glas nam šepeta ono, kar je vrezano v skale nad malim grobljem v lepi dolini Mogleni:

»Glejte ono, kar smo hoteli izvršiti. Naše mišice so bile preslabe in podlegli smo pri tem polzkusu. Na vas je, da dokončate veličastno zgradbo, ki smo jo mi pričeli zidati!«

Da prijatelji iz vse Kraljevine Jugoslavije, katero so ustvarili moji drugovi z bojišč, na vas je, da dovršite hišo vaše mlade, a vendar že tako stare Domovine. Temelji in zidovi so sigurni, ker jih sestavljajo najboljši sinove vaše zemlje. Streha pa, ki jo morate še postaviti se imenuje:

Sloga, Strpljivost in Bratstvo vseh Jugoslovenov.

Poravnajte naročnino!

lovanje gospoda, ki ga »Primorje« smatra kljub vsemu vrednega, da stopi v pošteno narodno jugoslovensko družbo.

Protest dalmatinskih akademikov jasno govori, da nismo mi edini, ki obsojamo korak »Primorja«, marveč, da se je na zabavi sami dobilo obiskovalcev, ki jim netaktnost odbora ni bila po godu, ki so bili žaljeni v svojem narodnem čustvu in so občutili odpor proti odličnemu gostu, dajočemu čuden sijaj baš elitnemu slovenskemu športnemu društvu »Primorje«.

Čast vrli dalmatinski mladini, ki se je vzdržala protestov in obraču-

na na licu mesta in ki bi bil edino umesten odgovor na netaktno ponašanje odbora, ako bi g. marko Gavotti ne bil obenem nedotakljivi zastopnik z mednarodnim značajem svojega posla, dasi ga opravlja v svrhe, ki mu jemljejo nedotakljivost.

Čast mladini, ki je s formalnim javnim protestom razbila domnevo »Primorja« in g. Gavottija, da je ljubljansko občinstvo tako nezavedno, da se mu lahko brez odpora vsili v družbo človeka, kojega nečedni posel pod krinko diplomatske nedotakljivosti mora zrevoltirati vsakega poštenega in zavednega Jugoslovca!

Radićevo predavanje.

Dne 27. februarja t. l. je predaval v Unionski dvorani Stjepan Radić. Dvorana je bila natrpana, kajti vsa javnost se je zanimala tako za predmet predavanja kakor tudi za osebo predavatelja. Predvsem se mora ugotoviti, da je Stjepan Radić dober govornik, ki razvija veliko sugestivno moč in zna pritegniti pozornost svojih poslušalcev, čeprav govori zelo mirno, mestoma skoraj neslišno. Razven tega je izhoren pozer, ki se s poslušalci pravzaprav intimno razgovarja, tako da se zabriše vtis javnega zborovanja oziroma javnega predavanja. Ker zna spretno izrabljati razne dobre in slabe »šlagerje«, mine njegovo predavanje hitro in zgube poslušalci čut za dolgotrajnost predavanja.

Razven tega je treba Radiću priznati, da je uprav neverjetno načitan. Mož je kolosalen teoretik, ki ima vsled dobrega spomina natrpne v svojih možganih uprav neverjetne množice raznih statističnih podatkov. Vidi se mu na prvi pogled, da je eden izmed onih redkih ljudskih govornikov, ki zna prodati svojo učenost, in sicer v taki obliki, da mu sledi lahko inteligent in ne-inteligent, da potegne za seboj poslušalce in drži njih napetost do konca predavanja.

Ne sme se pa pozabiti, da bi moral Radić o priliki svojega nastopa v Ljubljani predavati znanstveno, govoriti o zunanje-političnem položaju naše države in povedati misli, ki jih ima tozadevno on kot voditelj ene največjih naših političnih strank. V tem oziru je odrekel. Predvsem ni mogel zatajiti svoje politične žilice in kakor so bile njegove opazke glede Cincarije, klerikalizma, Glavnjače, korupcije v radikalni partiji itd., upravičene in zgoče, pa vendar niso spadale v okvir tega predavanja, ki je vsled teh opazk zgubilo strogo znanstven značaj. Govoril je zelo obširno o amerikanizmu, povelečeval Fordov sistem in razvijal gospodarske teorije, ki so gotovo lepe, pa so za nas vsaj danes popolnoma utopistične in nerealne.

Slovenski Ljudski Stranki!

Že dalj časa opazamo, da piše glavno glasilo SLS o Orjunaših, o orjunaških koalicijah itd., in to vedno tedaj, kadar hoče potolažiti svoje nezadovoljne somišljenike in jim narežiti peska v oči. Vedno se trdi, da obstoja zveza med Orjuno in SDS, vedno še agitira proti SDS s trditvijo, da je SDS Orjuno ustanovila in da je Orjuna še danes zgolj ekspozitura te politične partije. »Slo-

venec« je moral vsled naše tiskovne tožbe že enkrat preklicati to svojo trditve, ker smo bili, smo in bomo vedno samostojni in smatramo za žaljenje naše časti in našega ponosa, če se nam očita odvisnost od katerekoli onih partij, ki so za nas vsled svojega delovanja vse več ali manj nesprejemljive. Kljub temu pa goni SLS svojo staro pesem dalje, seveda je sedaj vsaj napram Orjuni to-

liko previdna, da noče priti v nevarnost nove tiskovne tožbe.

Politika SLS je danes zločinska in bo rodila za njene inicijatorje in zastopnike še strašne sadove. Žal, posledice te politike bo nosila vsa Slovenija. Ta konstatacija ni napravljena z naše strani iz partizanskih vidikov, zato, ker je SDS v opoziciji, SLS pa na vladi. Nam, nacionalistom, je popolnoma egalno, kdo izmed naših politikov sedi na ministrskem stolčku, to pa iz enostavnega razloga, ker ne zahtevamo od nikogar nikake pomoči in podpore. Če bo zastopnik Slovencev v vladi postopal pošteno, čuval interese naroda in nastopal nacionalno, bomo njegovo delo hvalili, pa naj pripada eni ali drugi stranki, grajali pa bomo njegovo delo, če bo nastopal zgolj kot partizan in to tudi tedaj, če bo delal to zastopnik SDS.

Politično vodstvo SLS se gerira kot edino upravičeni zastopnik slovenskega naroda. V besedah je to vodstvo vsemogočno, njegovi programi so bombastični in polni najidealnejših fraz. Toda zbirka teh programov, zbirka onih »šlagerjev«, s katerimi je šla SLS v dosedanje volitve, kaže vse vratolomne skoke, ki so jih narodni voditelji napravili v kratki dobi 10 let. Iz najbolj zagriženih Avstrijcev so postali deklarasi v mejah Avstro-Ogrske monarhije, torej trialisti. Ko je Avstrija že propadala, so se povzpeli do misli na samostojno Jugoslavijo in bili na to nekaj časa najbolj navdušeni Jugoslovenci in pristaši dinastije Karagorgijevićev. Vse to je minulo, ko je prišla SLS vsled kratkovidnosti in nesposobnosti svojega vodstva v opozicijo. Takrat se je porodila ideja avtonomije in federacije, takrat se je začela povdarjati ideja republike. In tekom zadnjih let se vloga SLS neprestano menja: Kadar je v vladi, je do skrajnosti centralistična, monarhistična itd., v opoziciji pa kriči o

boju za slovensko avtonomijo, republiko itd.

Ali je kriva Orjuna, da je SLS postopala do danes tako nesistematično in nelogično? Ali smo Orjunaški vcepili vodstvu SLS v glavo vse one nesrečne ideje, za katere je plačal slovenski del države že težke milijarde? Ali smo nacionalisti zakrivil, da se je pojavila SLS na pozornici vedno takrat, kadar je bilo treba rešiti najbolj koruptne srbijanske partije? Nas gotovo ne zadene nikaka krivda, kajti boli nas, ko vidimo, da se vodi naša politika iz ozkih lokalnih in osebnih vidikov, boli nas, ko vidimo vso to strašno revščino naroda, ki so jo povzročili le njegovi v svobodnih volitvah izbrani prvoboritelji. In če danes tudi že masa počasi spregleduje, če se široki krogi volilcev upirajo svojemu vodstvu, če drve za tem vodstvom le še v večjih krajih zbrani afaristi in avanturisti, ali je treba vsled tega zlivati gnojnico na nacionalno organizacijo, ki se ne vmešava v dnevno politiko?

Vajeni smo napadov in klevet, saj so zlivali preko nas že dovolj gnojnice, pa smo ostali kljub temu čisti. Najmanj pa nas tangira kričanje političnih partij, ker stojimo na stališču, da je mnogo boljše, če nas partije napadajo, ker z nami niso zadovoljne, kot pa če bi nas hvalile. Če bi nas hvalila le ena partija, bi bilo to dokaz, da nismo na poti čistega in brezkompromisnega nacionalizma, da nismo nad- in izvenstrankarskih, kar je prvi pogoj za naš obstoj in za naše delovanje.

Kljub temu pa smatramo za nacionalno dolžnost vsake, nam še tako nenaklonjene partije, da nas pustijo v miru delati tihó ono delo, ki pripravljajo pot za bodočnost, to delo se vrši brez najmanjših stikov s katerokoli partijo in nima zato prav nobena partija pravice in povoda vmešavati naš pokret in naše delo v ogabnost dnevnih politikov.

V pričakovanju rešitve!

V pričakovanju zopetnega zasedanja narodne skupščine smo vsi iskreni Jugoslovenci kljub neštetim razočaranjem v preteklosti in kljub dobremu poznavanju ednici, ki tvorijo vladno večino vendarle upali, da se reši vsaj par vprašanj, na katere čakata narod in država že toliko časa zastoj. Ta optimizem je bil sicer neopravičljiv, toda rodila ga je skrb za dobro naroda in države.

Že potek krize je dokazal, da igrajo pri reševanju sestave nove vlade veliko ulogo drugi momenti kot so ob taki priliki običajni, ter odločujejo o usodi nadaljnjega parlamentarnega dela gotove sile, ki ne pripuste nobene druge rešitve problema, kot so si ga sami začrtali. Ta zakulisna borba ima gotovo ozadje, v katerega javnost nima upoštevanja in ga mogoče v resnici opravičujejo višji interesi. Vendar pa rešitev krize sama ne odgovarja velikim zahtevam, ki jih danes stavi narod v svoje predstavnike, kar se je dovolj jasno pokazalo takoj v začetku dela nove vlade.

Čim so se raznesle v novinah strahovite obtožbe proti upravi beogradskega zabora takozvane Glavnjače, bi bila dolžnost parlamenta, da postopa v pogledu razjašnjevanja misterioznosti Glavnjače popolnoma solidarno. To dolžnost imajo vsi poslanci napram celemu narodu, ka-

terege dostojanstvo se je sramotilo dnevno po vseh novinah in ob vsaki priliki na najnižkotejši način, to dolžnost pa so imeli tudi napram ugledu države na zunaj, ki je vsled nam nenaklonjenega tiska v inozemstvu bila ponižana v očeh celega civiliziranega sveta na stopnjo centralno-afriške zemlje divjakov. V tem pogledu je bila solidarnost cele skupščine tako potrebna, kot je bil trenutek popolne solidarnosti napram napadom fašistovske Italije.

Odgovor pa, ki ga je podal gosp. notranji minister, nikakor ni mogel zadovoljiti onih, ki so pričakovali pojasnjenja te sramotne afere. Pripuščamo možnost, da je mnogo časopisnih poročil po razmerah v beo-

gradskih zaporih plod bujne fantazije časopisnih poročevalcev, možno je, da se je izrabljala Glavnjača v strankarske svrhe ter se pri tem napravilo iz muhe slona, mogoče je celo, da ima g. notranji minister prav, ko trdi, da so vse te govorice narečene iz vrst prevratnih elementov ter hočejo speljati vodo na komunistični mlin. Toda v slučaju, če bi imel g. minister prav, bi brez dvoma s široko gesto odprl vrata Glavnjače vsem poslancem in časopisnim poročevalcem, ki bi se lahko na lastne oči prepričali o svoji zmoti ter bi bili tako prisiljeni napisati k svojim poročilom popravek. Ker pa je g. notranji minister pridržal vrata Glavnjače zaprta prav tako kot vsi njegovi predhodniki, je moral imeti zato tehtni vzrok in so danes bolj kot kdaj prej vse govorice o Glavnjači s stališčem vlade, ki ne pripuščajo nobene preiskave v tem oziru, potrjene.

Ta slučaj v parlamentu je jasen dokaz, da se tudi nova vlada ni oddaljila niti za ped od smeri, ki so jo hodile njene prednice, ki pa pelje po sodbi celega naroda in rezultatih, ki se kažejo tako na gospodarskem, političnem kot kulturnem polju, v sigurno propast. Je li temu kriva vlada oziroma njena večina, ali je kriv temu danes na smrt bolni parlamentarizem v naši državi, to vprašanje ne spremeni posledic prav nič. Dejstvo je, da na podlagi najnovejših dogodkov v narodni skupščini od sedanje vlade in tudi od kakršnekoli bodoče, ki bi bila sestavljena na isti način in pod istimi pogoji, ne moremo pričakovati nobene rešitve vedno bolj v propast drvečega državnega voza.

Ker pa rešitev mora priti, a jo ne moremo pričakovati od te strani, je dolžnost odgovornih činiteljev, da iščejo sredstva za izkorenjenje bolnika drugje.

Pri nas se je že večkrat načelo vprašanje izven parlamentarne vlade. Ob priliki zadnje vladne krize je bil stavljen ta predlog celo s strani vodilnih političnih oseb. Potek dogodkov dokazuje, da je edina rešitev iz kaosa, v katerem se nahajamo, v železni roki, ki bo mogla brezobzirno na desno in levo urediti razmere. Čim preje se pojavi tak mož na politični pozornici, čim preje bo udarila njegova pest v leglo korupcije in gnilobe državne uprave, tem bolje bo za celokupni narod in državo. Čim dalje se bo odlašal ta način rešitve našega brezupnega stanja, tem manj upanja smemo imeti na boljše bodočnost.

Zato je želja nas vseh, ki smo za to državo doprinesli že ogromne žrtve in ki ne bomo nikdar premišljali žrtvovati se ponovno, da se konča igra slepih miši in nastopi mož, ki ga narod potrebuje in pričakuje.

Slavenska banka.

Bilančni uspeh od predstečaja do danes.

Stroški upniškega odbora, sekvestracije in konkurzne uprave:

Izplačila upnikom:

nad Din 2.800.000.—

0

Opazka nesrečnega vlagatelja: Ali ne bi bilo treba uvesti telesno kazen?

Parlament.

igra v 9999 dejanjih. Za podeželski oder napisal po časopisnih vesteh Matic.

I. dejanje.

(V ospredju desno in levo klopi, v ozadiju na nekoliko dvignemem prostoru zelena miza. Med dviganjem zastora vstopajo iz desne in leve poslanci in zasedajo svoja mesta. Okrog zelene mize sedejo ministri in predsednik parlamenta. Predsednikov zvonec oznanja pričetek seje, ko hite zamudniki preko klopi na svoja mesta. Poslanci se živahno pomenkujejo. Predsednik vstane).

Predsednik: Otvarjam današnjo skupščino. Prva točka dnevnega reda je interpelacija g. poslanca Mihe o Glavnjači.

Poslanec Miha: se dviga med živahnim ploskanjem levega krila, desnica molči): Gospoda! V naši prestolici imamo policijske zapore, ki predstavljajo največji škandal kul-

turnega sveta. V teh zaporih, kjer je prostora komaj za 5 ljudi, jih je običajno 20 in tudi več. Tu so vlačuge radi vlačugarenja poleg poštenih deklet, ki so zaprte, ker so bile preveč poštene, berači vsled beraštva poleg bogatinov, ki sede radi svojega denarja, lopovi vseh vrst poleg poštenih mož, ki morajo v Glavnjačo radi svoje značajnosti. Glavnjača je vsled svojih nehygieničnih prostorov leglo epidemij, vsled oseb, ki jo opravljajo pa vzgajališče največjih kriminalnih tipov in lopovov svetovnega slovesa.

Gospoda! Dostojanstvo parlamenta je vsled mojih izvajanj trpelo, toda zadeva je tako važna, da moramo preko sentimentalnosti.

4. Poslanec (ki je med govorom zadremal): Tako je! (Naslani glavo na klop in zaspi).

Poslanec Miha: Po načinu kako bomo rešili to sramotno vprašanje nas bo sodil kulturni svet. Zato vprašam: »Kaj je ukrenil g. minister proti vsem krivcem? Kako namerava preprečiti v bodoče vsak sličen škandal? Ali se je pri svojih ukrepih

zavedal, koliko je trpel ugled države spriču strahotnih odkritij o razmerah v Glavnjači in kako namerava upostaviti zopet naše ravnotežje v inozemstvu?

(Med govorom narašča hrup na desni, ki poslednje besede interpellanta skoraj popolnoma zaduši. Levo krilo ploska in pritrjuje govorniku).

1. Poslanec: Dol z Glavnjača!
2. Poslanec: Kuš!
3. Poslanec: Drži jezik Ti, ki si zato bil voljen!

2. Poslanec: Fiks laudon tih, če ne te foknem d boš platfus na duša dubu!

4. Poslanec (v spanju): Tako je!
1. Poslanec: Kva! Kdu bo foknu? Ke pa je tist. (Hrup narašča!)

Predsednik: Gospoda mir. Prosim mir. Miiiir! Gospod minister ima besedo! (Hrup polega).

1. minister: Gospodje poslanci! Opozicija je pričela v tej hiši debatovati o Glavnjači iz gole zavisti, ker sedimo mi na desni in oni na levi. (Hrup na levi). Kljub temu pa odgovorjam na interpelacijo predgovornika!

Preiskal sem razmere v Glavnjači in moram reči, da je vse navedeno grozodejstvo prosta izmišljotina. (Klici iz leve: »Lažeš žandar! Čakaj, da te zapro!« Izbira posvk je prepuščena igralcem, samo veliko jih mora biti).

Ne samo to! Prepričal sem se, da je Glavnjača za nas naravnost potrebna. Potrebna zato, ker je z njeno pomočjo bi prišli do popolnega edinstva. Poglejte največje in najhujše leve, ki gredo v Glavnjačo, kako ponižni prihajajo iz nje in kako globoko imajo vcepjen smisel za pokorščino! (Na levi vedno večji truš). Poslanci kriče in razbijajo po klopih).

Poslanec Gredol: Koliko časa ste bili v Glavnjači predno ste postali minister? (Smeh, kričanje).

Poslanec Salata: Kje na svetu je še kak minister, ki bi se upal kaj takega. Če ne razumete gospod minister položaj nesrečnih aretirancev, zlezite pod posteljo za par tednov, pa boste videli kaj je jetnik!

1. minister (prevpije hrup): Glavnjača ostane, ker je potrebna za iz-

vedbo popolnega edinstva, Glavnjača ostane, ker je vzgajališče za vsakogar. Glavnjača je kulturna ustanova, ki je ne damo! »Basta!« (Desno krilo: »Tako je!« Živel govornik! »Ne damo je — naša je!« Levica razbija, tuli in žvižga!)

Poslanec Miha: »Smrt inkvizitorjem!«
2. Poslanec: »Kuš banda al pa vi!«

1. Poslanec: »Kršn duš! Useki ga no ke na lampa d bu znou herogrife brt.« (Hrup narašča. Predsednik kriči in zvoni! Poedini poslanci se prerivajo. Psovanje vse v prek).

3. minister: »Auf biks, kdor ma kurajža.« (Sega v žep). »Kr sm kdur če u fertah čeva dam nest!«

4. Poslanec (v spanju): Tako je!
1. Poslanec (proti svojemu kolegu): »D mu na ga zarint ene tri cole md rebra!«

(Poslanci skačejo iz klopi, lomijo stole, mečejo tintnike. Ministri beže iz dvorane, kjer se vname prava bitka. Poslanci padajo po tleh po njih hodijo drugi. Gledalci poskačejo na oder ter pomagajo tistim, s ka-

Kronika.

Četniki 2. četa, 1. baona, V soboto, dne 3. marca 1928 točno in strogo obvezni sestanek ob 1/8. uri zvečer.

Nova Orjuna v Prištini. Pooblaščenec delegat Oblastnega odbora Orjune beogradske oblasti br. Kazimir Staniševski je organiziral poverljivo Orjuno v Prištini. Dosedaj se je prijavilo 20 članov, sprejetih pa je bilo 12. Pozdravljamo mlado Orjuno na jugu naše domovine in ji želimo pri njenem delu najlepših uspehov.

Predavanja Orjune Beograd. Beogradska Orjuna je pričela redno prirediti predavanja za svoje članstvo. Namenjena so v prvi vrsti orjunaški omladini, ki mora biti izgrajena v ideji Jugoslovenstva Orjune, da bo kot taka lahko nadaljevala veliko delo svojih prednikov.

Objava gen. sekretarja Orjune. Br. gen. sekretar Orjune je z ozirom na to, da se splitski Oblastni odbor Orjune ne pokorava odredbam vrhovnega vodstva, razpustil ta odbor in poveril komesarijatu nad Orjunami splitske oblasti predsedniku Šibenike Orjune br. Čedomilu Mediniju in s tem prenesel sedež Orjun splitske oblasti začasnoma v Šibenik.

Kongres Makedonstvuščih. 5. t. m. se je vršil v Sofiji kongres Makedonstvuščih, ki je pokazal, da ti temni elementi ne mislijo prenehati z bratomornim bojem. Nekdaj je bil makedonski komite orodje Avstrije, danes pa ga je najela za svoje protislovenske intrige naša zapadna sosed. Tudi njej sta se general Protogerov in ves komitet pokazala kot verna služabnika.

Italijanski plačanci napadli angleškega konzula. Pred dnevi so arnavtski razbojniki napadli angleškega konzula Pursela v Korči. Znano je, da imajo kačaki zveze z makedonstvuščimi, oboji pa so italijanski plačanci. Sedaj hočejo italijanski listi označiti jugoslovenske komite za napadalce, vendar pa se jim prozorna intriga ne bo posrečila.

Madžarski napuh! Madžarska vlada je imenovala za delegata, ki jo bo zastopal v Ženevi, generala Tancosa. Neverjetna je predrznost te države, ki je v poslednjem času obračala nase neprestano pozornost celega sveta vsled svojih škandalov. Italija, ki je zastavila ves svoj vpliv za njo, je dosegla, da se v diplomatskem svetu najnovejši madžarski škandal ne presoja z ono resnostjo in odločnostjo, kot bi se moral. Vsled te popustljivosti pa je zrasel greben Italiji in Madžarski, ter je z gotovostjo pričakovati novih izstopov proti Društvu narodov. V koliko pa bo koristil Italiji in njeni vredni zavezniči — pokaže bodočnost.

PUSTNI ODMEVI IZ BEOGRADA.

O priliki debate o Glavnjači je prišlo med opozicijo in vladnimi pristajši do ostrih prerek, ki so končala s splošnim pretepom! Ob tej priliki je hrabra vojska kleroradikalov z neverjetno rutino rabila svoje pesti ter na vsak način hotela razbiti vse glave, ki mislijo drugače kot novi notranji minister.

Kako so se obnašali v tem junaskem metežu posebno naši tigri, ni točnih poročil. Iz prakse jih pa poznamo od precej slabe strani, vsled česar pa bi jim lahko delali krivico. Vsekakor pa je značilno, da je sprejela s klerikalci pomlajana radikalna partija v svoj statut točko, proti kateri so grmeli naši slovenski

terimi simpatizirajo. Kadar je na odrzu vse zbito, pride policija ter razdvoji pretepačje skupine. Posamezne skupine odhajajo z odrza obvezanimi glavami in rokami prepevačjo:

»Prej pa ne grema dam!«

(Zastor padet)

Opomba! Ostala dejanja (9998) so popolnoma enaka prvemu. Vsak večer se igra samo eno dejanje, in sicer tako dolgo, dokler kupujejo ljudje vstopnice.

Električno brušenje
britvic in rezil

BESEDNIK IN DRUG
LJUBLJANA, Prešernova ul. 5.

borci toliko let, ko so jo izvohali v naših štatutih.

Je to točka o uporabi fizične sile. Kadarkoli so prešli za svoja obrekovanja zaslužene batine, so polnili predale svojih listov z izlivi svetega ogorčenja nad takim barbarstvom.

Danes pa so isti možje zavijali rokave, »aufbiksali« v parlamentu in razkazovali predstavnikom tujih držav žilavo roko slovenske korenine.

Ker vemo, da se take zmage v Beogradu zalivajo pozno v noč, ne dvomimo, da je proti jutru donela po beogradskih ulicah ona prelepa pesmica:

»Kranjski fantje to smo mi.«

ODMEVI NAPADA V SELCAH.

Dne 20. preteklega meseca izvršeni napad na miličnike v Selcah je vzbudil veliko zanimanje ne samo pri nas, temveč tudi v inozemstvu. Tako na primer so skoraj vse večje nemške novine obširno poročale o tem atentatu. Svoja poročila so posneli na brže iz italijanskih časopisov, vendar pa se niso pustili speljati na led v celoti ter pridevajo svoje komentarje, opozarjajoč pri tem javnost na nasilno postopanje italijanskih oblasti s slovensko manjšino, ki sliči popolnoma onemu na Južnem Tirolskem. Tako je postopanje fašistovskih oblasti rodilo baš obratni uspeh kot so ga hoteli doseči s tem, da s svojimi odredbami vsaj na zunaj zatro vsak znak življenja druge narodnosti v današnjih mejah Italije.

AVSTRIJSKO - ITALIJANSKI KONFLIKT.

Dr. Seiplov govor v avstrijskem parlamentu je razburil vso fašistovsko javnost do najvišje mere. Ves fašistovski tisk se zaganja ob predstavnika Avstrije, ki se je drznil povedati v brk italijanskemu nasilnemu resnico o postopanju fašistovskih oblasti z južnimi Tirolci. Oblika dr. Seiplova govora je bila popolnoma umerjena in težko bi se še našel poleg italijanskih mogotcev, ki bi našel po njegovih besedah krvavo žilitev italijanskega naroda, kot to kriče danes vsi fašistovski listi. V svojih napadih ne poznajo fašisti nobene mere ter iznašajo proti dr. Seiplu in Avstriji očitke, ki se jih poslužuje le človek, ki nima pojma o močnatosti in ponosu. Tako na primer so vse fašistovske novine polne predbacivanja o veliki pomoči italijanskega naroda Avstriji ob času, ko je le ta umirala od gladi. Ti očitki, za kosček kruha, ki ga je Italija nudila Avstriji v njenih najtežjih časih, pa so poleg tega brez vsake podlage, ker Italija ni napravila tega človekoljubnega čina iz kake sentimentalne mehkosrčnosti ali iz ljubezni do bližnjega, temveč iz preračunosti in v dobri veri, da se bo izposojen denar bogato obrestval v eni ali drugi obliki.

Za nas je ta najnovejši konflikt med Avstrijo in Italijo tem večjega pomena, ker bo gotovo privedel do popolnega prekinjenja vseh tesnih vezi, ki so jih imeli še pred kratkim v Avstriji precej močno zastopani italofili z Italijo. S tem pa je ušla on. Mussolini iz rok težka riba, katere si je bil popolnoma svest v svojih mrežah. Značilen pa je ta konflikt tudi za naše državne voditelje, ki imajo priliko naučiti se, kako more tudi slabotna država čuvati svoje državne in narodne interese.

GORAZD:

KJE STE?

Mnogo vas je bilo tedaj, ko ste stali mrki in stasiti v svojih črnih kalpakih. Danes pa vas je malo...

Po zaključku br. Šibenske Orjune i odobrenju br. Generalnog Sekretara održaće se

slet Orjuna Severne Dalmacije

u Šibeniku u nedelju 27. maja ove god., na koji će doći i Delegacije Orjuna iz cele zemlje.

Spremajmo se vsi za slet!

Obrazujmo sletske blagajne i prikupljajmo novac za put.

Razredčene so vaše vrste, kot da se je kuga razpasla med vami in vam vzela življenje, moč, imetje in vse ono vzvišeno, kar ste čutili in po čemur ste hrepeneli.

Kje ste danes vsi oni, ki ste prisegali na prapor Nacije? Ali vas je požrla zemlja? Mar vas je prestrašil en sam sunek, en sam val, ki je pridrvel in vas pokopal pod seboj? Kaj niste bili tedaj, ko ste se zavezali dati življenje za domovino, pripravljeni tudi na žrtve? Kje ste? Zaman se vprašujem. Odšli ste, ko ste se navžili tega kar ste hoteli.

Odšli ste, ko je bilo treba z vsemi močmi delati za blagor in spas domovine. Mimo vas je šel jek bratov v Primorju. Mimo vas je šel na guhan, zavrt in žalosten obraz matere Domovine. Za vse ste ostali neobčutljivi kot kameni ob cesti. Odšli ste in ste za Judežve srebrnike prodali lastne brate.

Ali vas ne pečejo, ali vas ne žgejo v diani, ko jih preštevate, ali vas ne bodejo v oči, ko jih gledate. Ali nič ne pomislite, da lepi na teh denarjih kri vaših bratov, ki vpije do neba? Odšli ste in ste nas prodali kakor Judeži...

Mi pa, ki ste nas izdali, še živimo. Še živimo, dihamo in čvrsti smo kot še nikdar.

Le malo nas je ostalo, niti polovica in niti toliko ne. Le nekaj izbranih. Samo nas ni podr val, samo nas ni vrgel ob tla njegov sunek, ki je pokončal vse ostalo. Veseli smo tega, ker je odšel prah, ker je veter odnesel pleve in ker je ostalo jedro čisto in zdravo, da že klije in poganja!

Pojdite in služite si denar z bratsko krvjo, mi pa bomo vendar ostali. Ostali bomo na braniku Nacije...

L. Mikuš

Mestni trg štev. 15.

TVORNICA DEŽNIKOV.

Zaloga sprehajalnih palic.

Tužni glasi.

Še proti učiteljstvu. V uradnem listu od 23. pr. m. je izšel ukaz-zakon od 26. januarja t. l., št. 199, s katerim se daje pravica naučnemu ministru, da odslovi iz službe učitelje, ako bi »se izkazalo potrebno v interesu službe«. Tozadevne odredbe se izdajajo po zaslišanju komisije prve instance, odnosno podeštata, ako gre za učitelja v avtonomnih mestih.

Z ukazom od 19. januarja pa se uvajajo posebne službene diplome za šolska vodstva in učitelje, ki se bodo izkazali z uspešnim delom za organizacijo ballij ali dopolavora. V zadnjem času je začel izdajati »Popolo di Trieste« enkrat na teden posebno stran namenjeno ballilam. Prve tedne je izhajal celo na istem listu ponedeljničnega izdaja, ki je prinašala druge »literarne« prispevke z ilustracijami, o katerih se čudimo, da jih državni pravdniki ni zaplenil kot nemoralne. Tak list pa so dajali v roke šolski mladini.

Sedaj pa agitirajo na vse pretege, da se otroci naročijo, če ne na »Popolo« sploh, vsaj na četrtkovno številko, ki prinaša dokaj plitvo, neumno in nacionalno silno nestrpno prilogo.

Sežanski paša Grazzioli je začel vendar le kazati pravo barvo. Vsem je še v spominu, kako je zagnal v svet vest, da so se kraška prosvetna društva prostovoljno razšla, da se tako umaknejo ustanovam dopolavora.

Današnji »Popolo di Trieste« pa je objavil članek, kjer se je prvič Grazzioli sam podpisal in ki docela

Ne govorite

o visokih cenah!

■■■■

Oglejte si 11 izložb tvrdke

A. ŠINKOVEC nasl. K. SOSS, Mestni trg 18-19

damska kombineza s čipkami Din 34—
d. spalne srajce Din 59—
d. tricot hlače Din 36—

domače halje Din 98—
d. pyjama Din 128—
d. volneni pullover Din 169—

izpodbija vse prejšnje trditve o spontanosti tega početja. Članek je seveda kljub temu farizejsko sestavljen, toda iz njega izhaja dovolj jasno, kako prostovoljen je bil razpust omenjenih društev. Radi tega naj sledijo tu glavni odstavki:

»Pri propagandi za dopolavoro in pri infiltraciji smo od vsega začetka naleteli na oviro, ki so jo tvorila brezštevilna slovanska društva, ki so bila umetno ustvarjena v vsakem središču in ki so držala ljudstvo pod raznimi pretevezami prosvetnega, glasbenega in drugega značaja zasluženo, a ne morda lastnim interesom in tudi ne interesom domovine, temveč male čete politikantov, ki so ga izrabljale v svoje osebne namene in svoje protidržavne svrhe.

Dva načina rešitve sta bila možna: ali absorbirati slovanska društva v dopolavoro in jih odtrgati od svojih federacij v Trstu in Gorici, kar bi se lahko zgodilo in celo morda po nasvetu samih slovanskih voditeljev, ali izvabiti potom elementov, ki so že zdavno videli na fašistovskih organizacijah in ki so ostali v društvu po fašistovskem nalogu, da kontrolirajo delovanje društev, prostovoljno razpust, da bi se potem zopet konstituirala primerno očiščena in z fašistovskimi voditelji kot oddelki dopolavora.

Sklenili smo, da se podamo na drugo pot, ki je dala večjo verjetnost uspeha.

Obstoječa društva so že predolgo let obstajala in so bila preveč prežeta slovanskega nacionalnega (in protitalijanskega) duha. In ako bi se tudi primerno preuredila, bi ostalo vedno na dnu nekaj tistega, ki je tvorilo njih svrhu in namene, kateremu so služila. Radi tega je bila potrebna kirurška operacija, ki je bila izvršena brez pardona. Rekonstrukcija se je začela z ustanovitvijo odseka dopolavora v Koprivi.

Predvojna in povojna Italija napram slovenski Benečiji. Da je pred vojno italijanska oblast preganjala širjenje slovenske knjige in časopisa v slovenski Benečiji, da je strogo čuvala nad vsakim pokretom slovenske duhovščine ter da sploh ni dovoljevala nikakega gibanja za narodno probujanje in gojitve narodne zavesti med 50.000 slovenskimi Benečani, je pač še v žalostnem spominu vsem Slovincem. In vendar je sedanje postopanje italijanskih oblasti s slovensko in hrvatsko manjšino v Primorju neprimerno huje kot postopanje pred vojno s slovenskimi Benečani. Kje bi namreč bilo mogoče v sedanjih razmerah tiskati n. pr. samo slovensko etiketo za steklenice, kot jo je smel leta 1907. neki Vuga Jože iz Venasa pri Št. Petru ob Nadiži? Njegovi reklamni listki so namreč glasili:

»Predelke itlianske Slovenje
Slivovitza
pravih sliv

Modro je nuzat — dobro stori
Previg jo nuzat — slabo stori.

Po vojni pa postopajo tudi s slovenskimi Benečani neprimerno huje kot pred vojno. Zlasti premeščeni videmski škof Rossi se je žalostno proslavil s preganjanjem slovenskega jezika. Nekaj bogoslovcev je moral n. pr. zapustiti bogoslovnico v Vidmu in se preseliti v gorško radi čitanja slovenskih knjig. Dalje je nastalo več sporov v okolici Št. Petra, ker so hoteli upeljati italijansko pridigo v cerkev. Ljudstvo se je uprlo in posebno nasproti bivšim bojovníkom v svetovni vojni so morale oblasti popustiti. O priliki zadnjih volitev v rimski parlament so se vršile hišne preiskave po vseh onih vaseh, kjer so našli oddane naslove za lipovo vejico. — Ljudstvo je precej preplašeno, demoralizirano in se mnogo bolj boji oblasti in njihovega strahovanja kot pa v

Primorju. Toda vkljub vsemu temu stalno narašča med njimi narodna zavest.

Nova okrožnica šolskega skrbnika za Julijsko Kraljino. Šolski skrbnik je skrbel za to, da je vsak učitelj prejel potom ravnateljstva, kateremu je podrejen, okrožnico naučnega ministra Fegeleja, o dolžnosti vsakega učitelja, da sodeluje pri mladinskih organizacijah ballij in predstražnikov.

Šolski skrbnik je s svoje strani dal okrožnici še sledeče:

»Nj. ekselencija naučni minister je z okrožnico št. 6. od 27. decembra 1927 objavljeno v uradnem listu št. 2 od 10. januarja t. l. toplo priporočal vsem šolskim funkcionarjem, da se držijo navodil nacionalne vlade glede mladinske vzgoje in glede ustanov, ki so v to svrhu ustanovljene (predstraža, ballile, male in mlade italijanke).

Izročam Vam prepis te okrožnice, da vsak o njej premišluje in se po njej ravna v šoli in v mladinskih organizacijah. Kot Italijani imamo dolžnost, da podpiramo delovanje nacionalne vlade, kot vzgojitelji imamo dolžnost, da vzgojimo fašistovske državljane, kot učitelji na meji domovine imamo odgovornost, da sprejemamo s ponosom in navdušenjem naloge, da pripravimo generacijo, ki bo popolnoma vdana Italiji, vzgojena v zavesti njene moči in v veri v njeno velikost.

Že v drugih okrožnicah sem priporočal, da se zavzamete za mladinske organizacije. Dalje sem Vas pozivljaj v to na sestankih, ki sem jih sklical in ki jih sklicujem za učitelje raznih delov Julijske Kraljine.

Beseda njegove Eksc. ministra bo našla torej dobro pripravljeno tla in bo brez dvoma uslišana. Jaz bom čuval, da bo rodila najboljši sad in da dosežejo naše mladinske organizacije tisto številno in kvaliteto moč, ki jo hoče Vodja in Nacija...

Zastava v gnoju. V noči na 31. januarja so vtaknili v Dolnji Tribuški nekateri italijansko zastavo v gnojišče. Oblasti so zaprele več oseb.

Izdajanje istovetnic v smislu čl. 3. Goriška kvestura te dni pregleduje in zaznamuje po vseh krajih osebe, ki naj bi bile na podlagi informacij politično nevarne. V Ajdovščini sta se morali radi tega opremiti dve osebi z izkaznicami v smislu čl. 3. postavbe o javni varnosti ter odtisniti prste za policijske arhive, v Vipavi prav tako pet, v Gorici pa polagoma dobivajo take izkaznice vsi oni Slovenci, ki so vodili kako slovensko organizacijo ali pa sploh tam delovali. Hudo zadene to postopanje posebno trgovce in obrtnike, ker so na ta način ovirani pri izvrševanju svojega poklica in tudi v nevarnosti za svoje obrtnice. Izgleda, da bo dobilo te prisilne istovetnice par sto naših ljudi na Goriškem.

Med temi osebami na Goriškem, od katerih so zahtevali prisilno identitetno izkaznico s prstnim odtisom, je tudi pesnik in trgovec izpod Drage Fran Zgur, kateri je imel kakor znano pred letom dni odgovorjati pred ajdovskim sodiščem radi tega, ker je prišlo ob njegovi 60-letnici nekaj prijateljev k njemu in so zapeli v njegovem stanovanju nekaj slovenskih pesmi, in še to z dovoljenjem karabinjerskega brigadirja, kar pa ni oviralo, da je ravno isti brigadir vložil ovadbo in tožbo. Obtožen je bil tudi, da je razpečaval mladinsko knjigo »Prve korake«. Tedaj je bil oproščen, toda državni pravdnik je vložil utok in pred kratkim bi se morala vršiti razprava pred goriškim sodiščem, iz neznanih razlogov pa je bila prenešana. Sedaj so zopet pričeli pritiskati na Zgura, predvsem radi tega, ker je v zadnjem času objavil nekaj priložnostnih pesmi v »Edinosti«.

PREDLOG ZA NOVO PANOGO V OLIMPIJSKI BORBI.

Gospod urednik! Poznam Vas in Vašega lista neumorno stremljenja za povzdigo in proslavo našega narodnega imena na vseh poljih človeškega udejstvovanja in zategadelj se obračam sedaj na Vas, da objavite kje na zadnji strani sledeče vrstice.

Sedaj se je vršila v dežju in med pilhanjem toplega juga zimska olimpijada v St. Moritzu, pri kateri so nastopili tudi častno naši fantje in odnesli 23. mesto pri 40 km dirkanju po ledu in snežnici. Ob tej priliki smo morali zopet z žalostjo konstatirati, da bo trajalo še dolgo prej ko se bomo pririli med one, ki ne reflektirajo na mesta od 20 naprej in da še dolgo ni upati, da bi dosegli na tem polju to, kar je naš Štukelj ali Stane na telovadnem orodju. Poznavačli smuškega sporta pravijo, da je pripisovati to našemu mlademu razvoju smuškega sporta, ki nima

stoletnih tradicij, kakor oni pri severnih narodih, kjer shodi dete z dilačami na nogah in umre človek na dilačah, kakor nekoč divji surovo meso jahajoči Huni na konjih. Na moje ugovore, da se vozijo naši Bločani že tudi od pamtiveka po dilačah k maši in v oštarijo, pa so mi izvedenci enoglasno odgovorili, da ni pri tem o kakem tradicionalnem v kri in mozeg vzrastlem treningu niti govora, ker v Sloveniji ni potreba voziti 40 km, da človek najde gostilno, ki je v vsaki hiši, kakor cerkev na vsakem hričku. Kar se tiče skakanja pa, da se tudi zadovoljujejo Bločani s kratkimi distancami in da jim 70-meterski skoki niti v sanjah ne pridejo na misel.

Gospod urednik, to so dejstva težka, kakor misijonskega patra pokora pred volitvami in pereča, kakor večne jugoslovenske vladne krize. Tem dejstvom je treba v interesu nacije in dobrega imena našega troimenega pod varstvom že-

gnanega pendreka stoječega naroda priti v okom. In zato predlagam jaz spodaj podpisani, da se osnuje takoj poseben komite strokovnjakov, ki bo poskrbel zato, da pride v red olimpijskih tekmovalcev tudi točka, pri kateri bomo uprli tudi mi na tradicionalne izkušnje in bogati človeški material za izbero tekmovalcev.

Kot najprimernejša točka prihajajoča v ta namen v poštev bi si dovolil predlagati

olimpijsko tekmovalstvo v pitju.

Predpogoji za najboljšo plasiranje naše vrste leže na dlani in so celo slepici vidni. Stoletna tradicija, podedovana sposobnost in neusahljiv človeški material.

Gospod urednik! Samo pomislite, kako bi to divno izgledalo, če bi izdal ta komite manifest sledeče oblike:

Rodoljubi!

Napočil je čas, da se dvignete kakor en mož izza vaših miz, vi vsi, ki ste od Figabirta pa do Unionske-

ga kevdra reševali in branili prava slovenskega ljudstva in da pokažete pred vrhovno svetovno rihto, kako zna za blagor domovine pijoči Sloveniji zvesti sin prazniti šefane. Rodoljubi! Naša ura je prišla! Naj ga ne bo med Vami enega, ki ne bi v interesu milega naroda ne nastopil v izlivni tekmi za SHS vrste na tekmi mednarodnih pivcev. Rodoljubi! Mize so pogrnjene, sodi nastavljeni, kozarčki štrihani. Domovina upira v Vas oči in pričakuje velikih poplavanj.

Odbor.

In kak bi bil odziv. Pred mojimi očmi vstaja cela Slovenija kakor en mož in proti temu gibanju bi bile celo enodušne volitve slovenskega ljudstva pod prapori narodno radikalne SLS, kakor suho podružniško žegnanje proti tehantskemu proščanju. In kakor je nastopil leta 1914. nemški narod v orožju, tako bi nastopilo sedaj slovensko ljudstvo kot en mož z litrom. Udeležba iz vseh

slojev bi bila stoodstotna in morda bi se naposled zavoljo ljube sloge pridružil celo blagi Kalare s svojimi suhači.

In rezultati.

Pomislite gospod samo na kandidata iz Vam poznanih krogov. Kje ga je najti v širnem belem svetu moža, ki bi se drznil postaviti z litrom po robu Florjančku iz Polja, silnemu Mordaksu, dobrodušnemu Golobčku, mrkemu Janezu Kovačeviću, Mihi Komiti, Pavlu Lesaču, grajščaku in dioskuroma z Mirne. Rečem Vam, da ga ni in naše harve bi pri svetovni tekmi gotovo zmagale ter postavile rekord, kateremu se bi divil svet od tečaja do tečaja.

Končno pa bi bilo s tem združenje tudi po starem latinskem izreku »Utile cum dulce!« prijetno z interesi vedno prazne državne blagajne in dvigom cen vina, katerega se ne bi branili niti v Gadovi peči, niti na Jeruzalemski gori.

Janez Trpin.

Rižev dan. Italijanska vlada se na vse pretege vnema za to, da reši iz hude krize riževno produkcijo, radi slabih gmotnih uspehov, ki so jih imeli v preteklem letu. Predvsem gre za to, da prisilijo ljudi v to, da rabijo kolikor mogoče veliko riža, da ne bi bili producentje prisiljeni ustaviti produkcijo. V svoj voz so sedaj priklenili vse zdravnike, kateri bodo morali 19. t. m. pridigati po vsej Italiji o izredni redilnosti riža in vseh njegovih dobrotah. Tega dne bodo morale tudi vse restavracije in gostilne po vsej državi imeti za glavno jed rižot. Gostilničarji in krčmarji, ki bi se ne držali tega ukaza, se bodo smatrali za protidržavne.

SLOVENC SE NE SMEJO IZPOVEDOVATI V SVOJEM JEZIKU.

Pod naslovom »Manevri slovenskih psov« poroča »Popolo di Trieste« iz Šmarji pri Kopru, kjer je sedaj podežat in politični tajnik prosluli Nino de Petris iz Kopra:

»V nedeljo je duhovnik v Gažonu prečital vernikom v cerkvi pisma škofijskega ordinarijata, s katerim se opozarjajo, da si sme vernik za spoved sam in prostovoljno izbrati spovednika. Isti (namreč duhovnik) ali po njem pooblaščen oseba se ne sme ovirati pri izvrševanju svoje naloge, zlasti ne, ako gre za umirajočega.«

Sedaj pa sledi neverjetni komentar »Popola«:

»Potrebno je, da postavimo zadevo v pravo luč. Ta manevar, daš zelo dvoumen in prikrit, je vendarle preveč jasn. Želim vedeti, kdaj, od koga in kje je bila zabranjena vernikom izbira lastnih spovednikov.«

Končuje pa z besedami: »To je udarec z levo roko s strani cerkvenega slovanstva, ki ga skuša s pomočjo krajevnih emisarjev izvršiti proti famoznemu konkordatu lanskega leta.«

S tem je »Popolo« sam jasno povedal, kdo je tisti, ki hoče zabraniti slovenskim vernikom, kajti za te gre, da si izberejo po svoji volji spovednika. Fašisti so res v omenjenem konkordatu dosegli, da mora tržaško-koperski škof odstraniti iz svoje škofije celo vrsto slovenskih duhovnikov, da jih mora nadomestiti z italijanskimi. S tem niso fašisti samo dosegli, da se vrši služba božja v dotičnih krajih izključno v italijanskem jeziku, kajti italijanski duhovnik ne sme s svojimi slovenskimi

verniki govoriti slovenski, tudi ako pozna njih jezik, kakor priča naravnost grozen slučaj župnika Don Luxa in njegov proces proti »Popolu di Trieste«. Fašisti so hoteli s tem doseči, da bi slovenski verniki niti tedaj, ko govorijo s svojim Bogom le po duhovniku pred štirimi očmi v spovednici rabili svoj jezik. In da je temu res tako, priča isti »Popolo« od istega dne, kajti nekaj vrstic višje poroča iz Šmarji pri Kopru, da je tamošnji župnik Cerar po neki zapnici spravljal nekatere vernike iz Gažona do tega, da so se izpovedali v slovenskem jeziku. Radi tega se seveda »Popolo« zaganja na najsurovejši način proti omenjenemu župniku in spravlja na gorostašnejše zločine nad njega, ki jih je že izvršil: da prejema večji del verskih listov iz Ljubljane, neutrudljivo snuje slovenske cerkvene zборе, da je v Šmarjah ustanovil Marijino družbo, za katero naroča iz Ljubljane »Bogoljuba«, da je ustanovil sekcijo Jezusovih sinov, bržkone proti ballisti centuriji, da si je prizadel, da so tercijalke neke frakcije naročile nekemu akademskemu kiparju iz Ljubljane kip Srca Jezusovega, ki kvari seveda cerkev v Šmarjah. Članek končuje z željo, »da bi prišel kmalu dan, ko se lahko odrešijo teh nevarnih harpij, ki zastrupljajo socialno življenje v našem obmejnem ozemlju.«

Tudi spremembe priimka. Ta nik fašistovske organizacije za tržaško pokrajino ing. Giuseppe Cobol je smatral tudi za potrebno, da spremeni svoj priimek. Odslej se bo pisal Cobolli. Enako spremembo je zahteval tudi njegov oče prof. Noco Cobol iz Kopra, ki si je stekel v predvojni dobi največje zasluge v raznarodovalnem delu »Lege Nazionale«. Tudi tržaški podežat Arch se je dal prekrstiti v Archi... Komentarja ni treba. Omenimo naj samo še, da je dal sam Mussolini izraz svojemu dopedenju nad spremembami priimkov.

Med tem pa se že oglašata »Piccolo« in »Popolo« in se zavzemata za to, naj se priimki ne spreminjajo

samo s takimi italijanskimi končnicami, ki le slabo prikrivajo slovenski izvor priimka, temveč naj se dovoli popolno spremembo priimka, tako, da bi bil še zadnji spomin na slovenski izvor odstranjen. Tudi temu je pritrdil sam Mussolini, poseben radi tega, ker gre tudi za izraz proste volje in lastnega prepričanja... Ne vemo sicer, kaj porečejo k temu razni občinski in državni uradniki, ki so bili prisiljeni k temu koraku, ali oni miličniki s Krasa, o katerih je poročal »Popolo«, da so spontano zahtevali spremembo priimka. Ne vemo tudi, čemu je treba tako velik aparat in vseh tistih emisarjev in priganjačev na deželi...

OB JEZERU TITICACA.

Ob jezeru Titicaca pred hotelom Atahualpa ob duhteči črni kavi govorita dva gospoda. Zreta jezera gladno drzne gorske velikane — na Sorato in Klimani in kadita cigarete.

Prvi general je slavni don Porchero de la Nona iz dežele Guatemalske ob atlantskem oceanu. Drugi pa je Nanonero pesnik slavne Nicarague in oba želita priti na vrhunec Aconcague Kordiljer snežno kraljico tam nad divnim Valparaisom.

Zdajci puhne don Porchero cigarete dim v oblake in iz ust njegovih mastnih

STAVBENI LES na obroke

krajše ali daljše, vsem onim, ki si nameravajo postaviti lastno hišico za stanovanje.

Fran Šuštar, lesna industrija Ljubljana, Dolenjska cesta 12.

TELEFON ŠTEV. 2424.

zliže ta-le se beseda:

»Ni je lepšega na svetu kot je ženska, Per los Dios! Ljubil bom to slastno bitje, dokler se kak ud mi gane.«

A sloviti Nanonero si natoči sladke pulkve ** in iz čaše ga kristalne zvrne z elegantno kretnjo v globino svojih črev. »Ženska bitje je nestalno a caramba! močno drago, jaz pa ljubim le opojnost, ki preveč ne enervira mi ne živcev niti možnje. Glejte, ta izborni pulkve vreden mi je tisoč žensk!«

Pristopila Peruanka, vitka deklica iz Cuzca in postavila je čašo preopojnega je pulkve Nanoneru tja pred nos, a na to je s kretnjo sladko šinila v naročje krhko don Porchera dela Nona, osvobjača žen.

Pulkve pil je Nanonero, dokler ni na tla telebnil trd z ledenimi očmi. Tudi krhki don Porchero se preveč je enerviral pri prelepi Peruanki; obležavši v naslanjaču ni zamigal več.

Čaka danes Kordiljera še zastoj na don Porchera tudi pesnik Nicarague ni prispel do Aconcague. Obležala sta kot žrtve jarke zemlje peruanske njunih sokov, njunih žensk pred hotelom Atahualpa ob jezeru Titicaca.

* V zapuščini umrlega slavnega venezolanskega pesnika don Gabriele Levacottolos se je našla sledeča prelepa romanca, ki jo po prijaznosti našega kakduškega izvestelja priobčimo postnemu čitatelstvu — v pouk in razvedrilo.

** Pulkve je opojna pijača, ki jo domači Indijanci od davnine pijejo in prenesejo.

RADIO-AVTO akumulatorske baterije „VATRA“ MARIBOR Ing. J. & F. Domicelj.

! Inserirajte v „Orjuni“

GUMI NOGAVICE

za bolne noge in krčne žile, kolenska varovala vedno v zalogi pri trdku

G. BESEDNIK IN DRUG LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 5.

THE REX Co.

Ljubljana, Gradišče 10.

Telefon 22-68.

Zahtevajte brezplačno predvajanje in ponudbe!

Prilporeča se
VINSKA KLET

T. MENCINGER
Sv. Petra cesta št. 43.

KRANJSKE KLOBASE

zajamčeno prvovrstne kakovosti nudi trdka

Evald Popović
Ljubljana.

MALINOVEC

zajamčeno pristne, izborne kakovosti, izdelan samo iz pravih gorskih malin, kakor tudi neosajen malinov sok (Succus), prodaja v vsaki množini po zmernih cenah tvornica

„ALKO“, družba z o. z.
LJUBLJANA, Kolizej.

Najboljše in najcenejše si nabavite vsa moška, fantovska in dečja oblačila v detajlni trgovini konfekcijske industrije

JOSIP IVANČIČ
Ljubljana, Dunajska cesta št. 7.

Največja zaloga češkega in angleškega sukna.

KAMGARN DOUBL
SUKNO
Za moške obleke — velika izbira ugodne cene
R. MIKLAUC
„PRI ŠKOFU“
Ljubljana, Lingarjeva ul.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. — Tiska šolske, mladinske, teposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.